

V kursus „Uuem kirjandus“

Õppeprotsessi kirjeldus

Kursuse sisu ja taotlused

Kursuse „Uuem kirjandus“ põhieesmärk on kaasaegse eesti kirjanduse (ja vähesemal määral ka väliskirjanduse) tutvustamine õpilastele, et gümnaasiumilõpetaja teaks olulisemaid kaasaegseid (eesti) kirjanikke ja teoseid, tunneks praegu tegutsevaid kirjandusinstituutide ja kirjandusajakirju ning harjuks otsima ja jälgima teavet ilmuvast uudiskirjandusest.

Arvestama peab kindlasti ka õpilaste suurema huviga protsesside vastu, millele ta saab ise vahetult kaasa elada. Kuna massimeedia mõju tänapäeva ühiskonnas on väga suur, siis ei tohi uuema kirjanduse käsitlemist, võrreldes kirjandusajalooga, pidada kuidagi teisejärguliseks. Meedia tekitatud kuvandil olulisematest kirjanikest ja teostest ei pruugi olla mingit seost kirjandusteose esteetilise väärtusega.

Kuna kirjandus on ka ühiskonnas toimuvate muutuste tundlik peegeldaja, siis aitab uuema kirjanduse kursus juhtida tähelepanu tänapäeva teemadele ja probleemidele, ärgitades õpilasi kaasa mõtlema ja kujundama oma arvamust.

Kursuse eripäraks on selle sisu pidev uuenemine, mida ainekava ei saa igal aastal fikseerida. Soovitatavalt võiks kursuse mahust umbes viiendiku planeerida kõige uuematele teostele, mis on ilmunud viimase paari aasta jooksul. Kursuse õppeprotsessikirjeldus hõlmab 25 tunni ulatuses ainesisu kirjeldust, 10 tundi on mõeldud tervikteoste käsitluseks.

Õppesisus nimetatud autorid ja teosed on õpetaja jaoks eelkõige pidepunktid, millele arutlusteemades toetuda. Põhjalikumaks analüüsiks valib õpetaja vähemalt viis teost: kolm tänapäeva kirjanduse n-ö tähtteost, ühe luuletuskogu ja ühe värskelt ilmunud uudisteose. Kohustuslikuks lugemiseks mõeldud uudisteose võib valida nii õpetaja ettepanekul kui ka õpilase enda huvidest lähtudes. Õppeprotsessi kirjelduses „Valik tervikteoseid“ on võimalikuks käsitluseks olemas materjal soovitatavatest teostest.

Teoseid tõlgendades on tähtis tekitada õpilastega diskussioon eetilistel ja esteetilistel teemadel, välistada üheseid hinnanguid ning näidata uue aja kirjanduse õnnestumisi ning vaieldavusi. Eelistatav on probleemipõhine ja isiklikku argumenteerimist õhutatav arutelu, mis käsitleb teoste kunstilisi ja moraalseid väärtusi. Kursuse jooksul on soovitatav kohtuda mõne eesti kirjanikuga, külastada mõnd kirjandusüritust ning vaadata teatris eesti kaasaegse draama uuslavastust.

Õppetöö organiseerimisel on soovitatav kasutada aktiivõppemeetodeid, et õpilane oleks aktiivne õppeprotsessis osaleja: loeks ja kirjutaks süvenenult, analüüsiks ja arutleks, lahendaks probleemülesandeid, seoks uut, õpitavat olemasolevate teadmiste, oskuste ja kogemustega, töötades nii üksis, paaris kui ka rühmas. Teabe otsimiseks, eri liiki tekstide lugemiseks ja loomiseks, audiovisuaalse info jälgimiseks kasutatakse digivahendeid, koostöök ka ühistöökeskkondi.

Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Hindamise alus on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010, § 29 ja 30), gümnaasiumi riiklik õppekava (01.09.2014, § 15-18)

ja kooli õppekava.

Hindamise abimaterjale:

Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskuse veebileht "Õppimist toetav hindamine" – <https://õppimisttoetavhindamine.wordpress.com/>;

M. Jürimäe, A. Kärner, L. Tiisvelt "Kujundav hindamine kui õppimist toetav hindamine" – http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/ht/oppimist_toetav_hindamine_kokkui.pdf;

Andrus Org, "Kujundav hindamine kirjanduse õpetamisel" – <http://oppekava.innove.ee/kujundav-hindamine-kirjanduse-opetamisel/>

Õppeprotsessi kirjeldus koosneb järgmistest osadest: üldpädevuste kujundamine kirjandustunnis, kursuse õpitulemused, õppesisu (teema, põhimõisted, õppetegevusi ja meetoodilisi soovitusi, lõiming, soovitatavaid digimaterjale).

Üldpädevuste kujundamine kirjandustunnis

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Ilukirjandus- jt tekstide eesmärgistatud lugemine ja analüüs, arutlemine loetu üle ja omaloominguline töö aitab tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse. Kirjandus aitab arendada suutlikkust hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Sotsiaalseid oskusi arendavad kõik kirjandustunnis koostöös sooritatud ülesanded, need aitavad toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku õppijana, arvestades eri suhtlusviise ja sh suhtluskeskkondade reegleid. Eri liiki tekstide lugemine ja analüüs aitab näha ühiskondlikku mitmekesisust, arutleda inimõiguste, religioonide ja rahvaste omapära ja väärtushinnangute erinevuse üle, õpetab märkama probleeme ja nägema nende lahendusteid, õpetab vastutust ühiskonnaliikmena. Eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavate tekstide lugemine ning tõlgendamine toetab ka sotsiaalse sidususe kujunemist.

Enesemääratluspädevus. Kirjandusteose tegelase analüüs võimaldab õpilasel nt arutleda inimeste nõrkade ja tugevate külgede üle, näha seoseid võimete ja võimaluste vahel, märgata probleeme ja pakkuda neile lahendusi. Kirjandusteose analüüs annab hea võimaluse suhestuda kujutatuga, analüüsida iseenda käitumist eri olukordades ja inimsuhetes, annab võimaluse määratleda enda loovvõimeid ja hinnata ennast eri liiki tekstide lugeja ja loojana.

Õpipädevus. Kirjandustunnis areneb õpilaste suutlikkus organiseerida oma tööd nii üksi, paaris kui rühmas töötades, nad õpivad kasutama eri teabeallikaid, õpistrateegiaid ning õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades. Kirjandustunnis õpitakse ümbritsevat tekstilist mitmekesisust tundma ja eri liike tekste looma.

Suhtluspädevus. Kirjandustunnis areneb suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt nii suuliselt kui kirjalikult väljendada, oma seisukohti esitada ja põhjendada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kirjandustunnis loetud tekstid, kirjutatud arutlused ja peetud diskussioonid aitavad mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske.

Ettevõtlikkuspädevus. Kirjandustunnis on võimalik eri liiki ülesandeid sooritades olla loov ja algatusvõimeline, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; kasutada eri elu- ja tegevusvaldkondades omandatud teadmisi ja oskusi, planeerida oma tööd, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste

eest.

Digipädevus. Kirjandustunnis areneb õpilaste suutlikkus kasutada kiiresti uuenevat digitehnoloogiat; areneb oskus leida, kriitiliselt hinnata ja säilitada vajalikku teavet. Õpilasel on võimalik osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd eri digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. (Vt ka Digipädevus õppekavades ja ülesanded digipädevuse kujundamiseks. Innove. – <http://oppekava.innove.ee/digipadevus-oppekavades/> Digivõimalused õppimises ja õpetamises”. Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus 2014. – <http://www.curriculum.ut.ee/et/opetajalekoolile/konverents-05-11-2014>)

Abiks:

„Üldpädevuste kujundamisest aineõpetuses” Tallinna Ülikool 2016. Koostaja-toimetaja Merilin Aruvee. – https://issuu.com/oliverhainsalu/docs/ldpdevised_korrektuuriga-viimane_13

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) nimetab tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi;
- 2) oskab analüüsida uuemat kirjandust, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga;
- 3) seostab loetut tänapäeva eluolu ja nähtustega, iseenda, ühiskondlike ning üldinimlike probleemide ja väärtustega;
- 4) 4) on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli luule-, proosa- või draamateost eesti või maailmakirjandusest.

1. ÕPPESISU. 1980. aastad Eesti ühiskonnas ja kirjanduses. 1990. aastate alguse murrangulised muutused ühiskonnas ja kirjandusel. (2 tundi)

Põhimõisted: intertekstuaalsus, ironia, postmodernism

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- kordab Eesti lähiajaloo sündmusi ja fakte, koostades paaristööna materjale otsides lünkteksti (nt valdkondade kaupa ajastut analüüsid);
- saab ülevaate muutustest kirjandusel, kuulates õpetaja ülevaadet ja audiomaterjale;
- koostab kuuldu põhjal konspekti ja seejärel teeb koos kaaslastega posterettekande muutustest kirjandusel;
- arutleb rühmatööna teemal „Ideoloogiad, moraal, esteetika ümberhinnangute keerises“;
- arutleb rühmas/klassiga teemal kirjandus ja ühiskond, loeb kirjanike, kultuuriinimeste ja arvamusiidrite mõtteid lugemise kohta;
- loeb sel perioodil ilmunud kirjandustekste ja analüüsib neid ühiskonnas toimuvast lähtudes;
- vahendab vanemate või vanavanemate meenutusi nendest aastatest (võimalusel teeb ja esitab klassile sellest lühivideo).

Arutlusteemasid

- Kirjanduse mitmekesisustumine ja uuenemine.
- Ideoloogiad, moraal ja esteetika ümberhinnangute keerises.
- Kirjandus kui ühiskondlik või keeleline provokatsioon.

Lõiming

Sotsiaalsed: perioodi ajaloolise tausta andmine, ühiskondliku mõtte kujunemine ja selle väljendamine.

Kunstiained: perioodi peegeldumine visuaalses kunstis ja muusikas.

Eesti keel: tekstilooime ja sõnavaratöö; kokkuvõtte tegemine.

Soovitatavaid digimaterjale

Õppematerjal

Ajatelg taasiseseisvumise kohta. – <http://www.timetoast.com/timelines/eesti-taasiseseisvumine>

Esitlus Eesti vabariigi taasiseseisvumisest. M. Valdma (2012). – <http://koolielu.ee/waramu/view/1-c8b7a44e-9d00-48d6-a5d0-b95e791ba23b>

Audio

Vasar. Seriaalsus. ERR. 23.10.2013. –

<http://vikerraadio.err.ee/v/vasar/saated/3c12d980-b4f9-43b0-905b-409f345243fc/vasar-seriaalsus>

Audiovideo

Telefilm “Mina, Lennart Meri” (1993). – <http://arhiiv.err.ee/vaata/mina-lennart-meri>

Dokfilm “Kas oskame hoida ühte” (1988). – <https://arhiiv.err.ee/vaata/kas-oskame-hoida-uhete-1>

NO99 Kunstikool: 11 (2014) – <https://arhiiv.err.ee/vaata/no99-kunstikool-11>

Tekst

Jan Kaus. Kirjanike ja kirjanduse roll. Eesti Päevaleht 10.03.2009. –

<http://epl.delfi.ee/news/arvamus/jan-kaus-kirjanike-ja-kirjanduse-roll?id=51161605>

2. ÕPPESISU. Eesti nüüdisluule. Luule sisulised, vormilised ja keelelised muutused. Priidu Beier, Merca, Liisi Ojamaa, Villu Tamme, Tõnu Trubetsky, Kauksi Ülle, Jan Rahman, Karl Martin Sinijärv, Kivisildnik, Contra, Hasso Krull, Kalju Kruusa, Aare Pilv, Ott Arder, Peep Ilmet, Leelo Tungal, Jaan Tättte, Aapo Ilves, Toomas Liiv, Kalev Keskküla, Asko Künnap, Jürgen Rooste, Kristiina Ehin, Maarja Kangro, Igor Kotjuh, François Serpent (fs), Triin Soomets, Elo Viiding, Tõnu Õnnepalu jt. (5 tundi)

Põhimõisted: intertekstuaalsus, iroonia, postmodernism, etnofuturism, punkluule, paroodia, vabavärss

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- teeb klassikaaslaste hulgas lühiküsitluse luule rolli ja lugemise kohta;
- kuulab, vaatab videokatkeid ja arutleb kaasa õpetaja juhitud diskussioonil kirjanduse rolli üle;
- teeb paaristööna mõistekaardi „Luule on tänapäeval...“;
- arutleb punkliikumise ja etnofuturismi mõiste üle, leiab näiteid nende kohta loetud materjalist
- analüüsib luuletuste nii sisuliselt, vormiliselt kui keeleliselt;
- vaatab ja analüüsib paari videot animeeritud luule DVDlt „Must lagi“;
- deklameerib kodus ettevalmistatud luuletust;

- analüüsib kirjalikult Künnapu, Rooste, Sinijärve, Soometsa või Viidingu „Kaardipakk kaks“ luulekogust juhuslikult tõmmatud kaardile kirjutatud luuletust;
- esitab rühmatööna luulepõimiku;
- kirjutab luulekogu põhjal kirjaliku töö või teeb mõnes muus vormis kokkuvõtte/loovtöö.

Arutlusteemasid

- Kirjanduse ja lugemise koht inimese elus, (rahvus)kultuuris ja ühiskonnas.
- Uuem kirjandus ning klassikaline ilumõiste.
- Kirjandus ja ühiskonna valupunktid.
- Kirjandus kui ühiskondlik või keeleline provokatsioon.
- Nüüdiskirjandus ning ajalugu.

Lõiming

Sotsiaalsed: perioodi ajaloolise tausta mõju ja ühiskondliku mõtte esiletoomine.

Kunstiained: perioodi peegeldumine visuaalses kunstis, muusikas ja filmikunstis.

Eesti keel: tekstilooime ja kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Veebileht

etnofutu – http://www.suri.ee/etnofutu/index_ee.html

Audio

Litter: Sofi Oksaneneni romaanist „Puhastus“ räägivad Urmas Vadi ja kirjanik Ene Mihkelson. –

<http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-33032>

Litter: fs. – <http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-7762>

Litter: Andres Ehin. – <http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-andres-ehin>

Litter: Mathura. – <http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-mathura>

Litter: Kristiina Ehin. – <https://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-kristiina-ehin>

Litter: Jürgen Rooste. – <http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-jurgen-rooste>

Audiovideo

Tähelaev: Karl Martin Sinijärv. ERR 2013. –

<http://arhiiv.err.ee/vaata/tahelaev-karl-martin-sinijarv>

T. Trubetsky „Pilleriin“. – <https://www.youtube.com/watch?v=mS5EU9v3jUc>

V. Tamme „Tere Perestroika“. – <https://www.youtube.com/watch?v=5Cfv7yzcDDk>

J.M.K.E „Tere Perestroika“. – <https://www.youtube.com/watch?v=5hkNVXVIBfw>

Vanemõde „Mu aadress on NSVL“. – <https://www.youtube.com/watch?v=B8nKlIPYGcQ>

Vanemõde „Elu, armastan sind“. – <https://www.youtube.com/watch?v=B8nKlIPYGcQ>

Kirjandusfestival HeadRead. Poeetid püünel. –

<http://etv2.err.ee/v/kultuur/headread/saated/b455cf76-9c75-4809-b03a-22eb9e219934>

Tekst

Vastab Tõnu Trubetsky TMK 2013. – <http://www.temuki.ee/2014/06/vastab-tonu-trubetsky/>

3. ÕPPESISU. Luulenäiteid uuemast maailmakirjandusest. Guntars Godiņš, Harvey Lee Hix, Juris Kronbergs, Lassi Nummi, Wisława Szymborska jt. (2 tundi)

Põhimõisted: vabavärss

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õpikutekste ja näiteid luulekogudest;
- vaatab videoid ja leiab seoseid ning näiteid ideoloogilise sõnumi edastamise kohta;
- analüüsib kirjalikult ühte valitud luuletust;
- võrdleb tekstide kujundeid ja stiili ja arutleb nende võtete mõjususe üle;
- teeb materjalile tuginedes kokkuvõtte tänapäeva luule temadest ja stiilivõtetest;
- esitab katkendi või luuletuse, kasutades draamaelemente.

Arutlusteemasid

- Kirjanduse uued väljendusvahendid.
- Kirjandus ja postmodernism.
- Inimese ja maailma suhte kajastusi.
- Eesti ja maailmakirjanduse vahelisi paralleele ning võrdlusi.
- Kirjanduse rahvuslik, euroopalik ja individuaalne alge.

Lõiming

Sotsiaalsed: perioodi ajalooline taust Euroopas.

Eesti keel: tekstiloome ja kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Audiovideo

Jutusaade Guntars Godinš ERR 2009. – <https://arhiiv.err.ee/vaata/jutusaade-jutusaade-guntars-godins>

Tekst

Prima Vista tutvustus Juris Kronbergs. – <http://kirjandusfestival.tartu.ee/?a=27&id=88>

Aapo Ilves. „Juris Kronbergs „Maa-alune luule““ EE 19.04.2007. –

<http://ekspress.delfi.ee/areen/juris-kronbergs-maa-alune-luule?id=69107383>

4. ÕPPESISU. Eesti nüüdisproosa. 1990. aastate alguse muutused ühiskonnas ja kirjanduselus. Kirjanduse roll tänapäeva ühiskonnas. Viivi Luik, Mati Unt, Peeter Sauter, Jaan Undusk, Tõnu Õnnepalu, Ene Mihkelson, Nikolai Baturin, Andrus Kivirähk, Mihkel Mutt, Kaur Kender, Jüri Ehlvest, Mehis Heinsaar, Ervin Õunapuu, Jan Kaus, Eeva Park, Tarmo Teder, Tiit Aleksejev, Indrek Hargla, Rein Raud, Mari Saat, Matt Barker, Armin Kõomägi, Urmas Vadi, Jaan Kaplinski. (10 tundi)

Põhimõisted: memuaarid, grotesk, ironia, kultuskirjandus, interdistsiplinaarsus, arvustus

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb õpikust tekstinäiteid ja katkendeid novellikogudest;
- teeb loetust kokkuvõtted (konspekt; suhete kaart vms);
- leiab tekstidest postmodernismi tunnuseid;
- analüüsib kirjalikult üht loetud novelli/romaani ja eristab ajastule ja žanrile kohaseid tunnuseid;
- võrdleb erinevate kirjanike stiili;
- tutvub teoste tekstiruumidega ja võrdleb neid;
- teeb esitluse või veebilehe ühe kirjaniku loominguga ja esitleb seda;

- esitab rühmatööna katkendi kirjandusteosest;
- analüüsib tööjuhenditele toetudes eelnevalt läbi loetud tervikteost nii üksinda kui ka rühmas töötades;
- kannab analüüsi rühmas või klassis ette;
- toob loetu põhjal paralleele tegelikust elust;
- kirjutab etteantud teemadel klassikirjandi;
- teeb kirjandusteose põhjal loodavale filmile tutvustava treileri;
- väitleb rühmatöös äsjaloetud uudisteose üle;
- kirjutab kodutööna arvustuse loetud eesti kirjanduse uudisteosest;
- kohtub koolis (klassis) võimaluse korral ühe eesti kirjanikuga.

Arutlusteemasid

- Kirjanduse mitmekesisustumine ja uuenemine.
- Ideoloogiad, moraal ja esteetika ümberhinnangute keerises.
- Uuem kirjandus ning klassikaline ilumõiste.
- Kirjandus ja ühiskonna valupunktid.
- Nüüdiskirjandus ning ajalugu.
- Kirjanduse rahvuslik, euroopalik ja individuaalne alge.
- Kirjanduse rahvuslikkus ja rahvusülesus.
- Kirjanduse uued väljendusvahendid.
- Kirjandus kui ühiskondlik või keeleline provokatsioon.
- Kirjandus ja postmodernism.

Lõiming

Sotsiaalsained: perioodi ajaloolise tausta mõju ja ühiskondliku mõtte esiletoomine.

Kunstiained: perioodi peegeldumine visuaalses kunstis, muusikas ja filmikunstis.

Eesti keel: tekstiloome ja kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Audio

Litter: Andrus Kivirähk. – <http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-andrus-kivirahk>

Kivirähk. Ivan Orav. Külma sõja algus. – <https://www.youtube.com/watch?v=PM9OIdMTI>

Litter: Kirjanik Mehis Heinsaar räägib oma lapsepõlvest, fantaasiamängudest ja -lugudest. –

<http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-mehis-heinsaar>

Litter: Mehis Heinsaar „Härra Pauli kroonikad“. –

<http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-mehis-heinsaar-harra-pauli-kroonikad>

Litter: Miks on elulood ja autobiograafiad nii populaarsed? – <http://arhiiv.err.ee/vaata/litter-litter-19580>

Tõnu Õnnepalu loeb katkendit romaanist „Mandala“. –

<https://www.youtube.com/watch?v=cgAzXyKvzgc>

Audiovideo

ERR Klassikaraadio. DELTA. Urmas Vadi raamat „Kuidas me kõik reas niimoodi läheme“. –

<https://arhiiv.err.ee/vaata/delta-urmas-vadi-raamat-quot-kuidas-me-koik-reas-niimoodi-laheme-quot>

Tekst

Tuglase novelliauhinna pälvinud novellid. – <http://ilukirjandus.ee/tuglas/>

Raamatuesitlus Andrus Kivirähk „Maailma otsas. Pildikesi heade inimeste elust“. –

<https://www.youtube.com/watch?v=tJxG5c9mMBA>

5. ÕPPESISU. Proosat uuemast maailmakirjandusest. Michael Cunningham, Jostein Gaarder, Nick Hornby, Peter Høeg, Nora Ikstena, Jean-Marie Gustave Le Clézio, Daniel Kehlmann, Hanif Kureishi, Doris Lessing, Cormack McCarthy, Ian McEwan, Toni Morrison, Haruki Murakami, Sofi Oksanen, Orhan Pamuk, Viktor Pelevin, Arundhati Roy, Jeanette Winterson jt. (2 tundi)

Põhimõisted: hittkirjandus, veebikirjandus, küberkirjandus

Õppetegevusi ja metoodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- saab ülevaate viimasel aastal ilmunud olulisemast tõlkekirjandusest;
- vahendab rühmatöös oma viimase aja lugemiselamusi;
- arutleb hittkirjanduse, veebikirjanduse ja küberkirjanduse üle.

Arutlusteemasid

- Kirjandus ja elektrooniline meedia.
- Kirjandus ja meelelahutus.
- Kirjandus kui otsing ja mäng.
- Reaalsuse ning fantastika põimumine, astumine tundmatusse maailma.
- Inimese ja maailma suhte kajastusi.
- Kirjandus kui piiride avardamine.
- Kirjandus teise kogemuse vahendajana.
- Euroopa kirjandus eetiliste ja humanistlike väärtuste ning hoiakute kujundajana.
- Eesti ja maailmakirjanduse vahelisi paralleele ning võrdlusi.

Lõiming

Sotsiaalsained: perioodi ajaloolise tausta mõju ja ühiskondliku mõtte esiletoomine.

Kunstiained: perioodi peegeldumine visuaalses kunstis, muusikas ja filmikunstis.

Eesti keel: tekstilooime ja kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Tekst

Margus Haav: Murakami illusoorne maa ja nõiutud mets. –

<http://kultuur.err.ee/v/kirjandus/41d7db7c-081a-4de3-8add-cb9157f709a3>

Peeter Helme. Kehlmanni mängud kuulsusega. Sirp.19.02.2010. – <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c7-kirjandus/kehlmanni-maengud-kuulsusega/>

Kati Lindström. Bookeri sai „halastamatu teos meeste psühholoogiast“. Postimees. 29.10.1998. –

<http://kultuur.postimees.ee/2557833/bookeri-sai-halastamatu-teos-meeste-psuhholoogiast>

Tiina Põllu. Oma ja võõra maailma semiootiline aspekt Viktor Pelevini proosas. Hortus

Semioticus.1.2006. – http://www.ut.ee/hortussemitoticus/1_2006/pollu.htm

Magistritöö

Kadri Naanu. Orjanduse kujutamine Toni Morrisoni romaanis „Armas“ ja Eduard Vilde romaanis „Mahtra sõda“ Magistritöö. Tartu 2013. –

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31347/naanu_kadri.pdf

6. ÕPPESISU. Eesti nüüdisdraama. Uued teemad ja vaatepunktid näitekirjanduses. Madis Kõiv, Mart Kivastik, Andrus Kivirähk, Jaan Tätt, Loone Ots, Jaan Undusk, Urmas Lennuk, Urmas Vadi. (3 tundi)

Põhimõisted: grotesk, absurdikirjandus, intertekstuaalsus, arvustus

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb katkendeid Urmas Vadi või teiste näidenditest;
- kirjutab omaloomingulise absurdialoogi;
- esitab rühmatööna katkendi Urmas Vadi või teiste näidenditest;
- loeb õpikust katkendeid näidenditest „Koidula veri“ ja „Boulgakoff“;
- saab ülevaate näidendite ajaloolisest taustast ja intertekstuaalsetest seostest;
- vaatab võimaluse korral teatris mõnd Eesti teatrite mängukavades olevat kirjandusloolist draamat;
- kirjutab arvustuse nähtud etenduse põhjal.

Arutlusteemasid

- Ideoloogiad, moraal ja esteetika ümberhinnangute keerises.
- Kirjandus kui otsing ja mäng.
- Reaalsuse ning fantastika põimumine, astumine tundmatusse maailma.
- Inimese ja maailma suhte kajastusi.
- Kirjandus kui piiride avardamine.
- Kirjandus teise kogemuse vahendajana.

Lõiming

Sotsiaalsed: perioodi ajaloolise tausta mõju ja ühiskondliku mõtte esiletoomine.

Kunstiained: perioodi peegeldumine visuaalses kunstis, muusikas ja teatrikunstis.

Eesti keel: tekstiloome ja kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Audiovideo

100 sekundi video Anneli Saro: Eesti teatri ees seisab viis küsimust. –

<http://novaator.err.ee/v/yhiskond/324c7deb-1f77-4549-867e-ad0583b6ce03/100-sekundi-video-eesti-teatri-ees-seisab-viis-kusimust>

Jaan Tätt. Ristumine peateega. – Jaan Tätt, Tallinna Linnateater 2000. –

<https://arhiiv.err.ee/vaata/ristumine-peateega-ehk-muinasjutt-kuldsest-kalakesest-1>

<https://arhiiv.err.ee/vaata/ristumise-fenomen>

7. ÕPPESISU. Uuem draama maailmakirjanduses. Harold Pinter, Tom Stoppard jt (1 tund)

Põhimõisted: intertekstuaalsus

Õppetegevusi ja meetodilisi soovitusi

Õppetegevuse käigus õpilane

- loeb tekstinäiteid ja katkendeid draamateostest;

- teeb loetust kokkuvõtted (konspekt; suhete kaart vms);
- leiab tekstidest postmodernismi tunnuseid;
- võrdleb eesti kaasaegset draamakirjandust maailmakirjanduse uuema draama näidetega.

Arutlusteemasid

- Euroopa kirjandus eetiliste ja humanistlike väärtuste ning hoiakute kujundajana.
- Eesti ja maailmakirjanduse vahelisi paralleele ning võrdlusi.

Lõiming

Sotsiaalsed: perioodi ajaloolise tausta mõju ja ühiskondliku mõtte esiletoomine.

Kunstiained: perioodi peegeldumine muusikas ja teatrikunstis.

Eesti keel: tekstiloome ja kokkuvõtte tegemine.

Soovitavaid digimaterjale

Audiovideo

Tom Stopard. Arkaadia. – <https://www.youtube.com/watch?v=0cp-BEOkq6M>

Tom Stopard. The Wheeler Centre. – <https://www.youtube.com/watch?v=OpKArEMBBk>